

voljni proizvođači goveda za tov. Tov goveda nije u Lici težak, jer se ishrana može kombinirati na bazi krumpira. Ove zime postigli smo vrlo lijepe rezultate sa krumpirom, a ove ćemo godine imati preko 1.000 vagona krumpira. Simentalac nije možda najinteresantiji tip goveda, ali to je jedina mogućnost u današnjim prilikama. Drug Vukina u svom referatu još uvijek uzima omjer kukuruza prema cijeni žive vage svinja. Mi smo do nedavna imali kukuruz po 20.— din. U ostalim krajevima niti je bio, a niti je baza za tov kukuruz. U svinjogojstvu još uvijek imamo veliku rezervu baš na privatnom sektoru i zašto seljaka proglasiti da nije više sposoban da proizvodi tovljenike? Seljak sa otpacima može mnogo učiniti. Zašto naši seljaci ne bi mogli stvoriti jedan tip svinja?

Zaključci o problemima unapređenja govedarstva u Hrvatskoj

Poslije iscrpne diskusije na plenumu Društva agronoma NRH održanog u Varaždinu doneseni su ovi zaključci o problemima unapređenja govedarstva:

A) Ekonomsko-organizacioni elementi unapređenja govedarske proizvodnje.

1) Govedarstvo je u poljoprivrednoj proizvodnji organski vezano sa ratarstvom u jedinstvenu cjelinu. Ratarstvo osigurava govedarstvu hranu kao osnovnu sirovinu za proizvodnju, a govedarstvo snabdijeva ratarstvo stajskim đubrem kao najefikasnijim sredstvom za podizanje plodnosti tla.

2) U poljoprivrednom je poduzeću govedarstvo jedan od najkorisnijih prerađivačkih pogona. Ono služi u prvom redu za preradu sirovina, koja se ne dadu drukčije preraditi, u visoko vrijedne proizvode — meso i mlijeko. To je također jedan od razloga zašto je govedarstvo nedjeljivo vezano za ratarstvo u poljoprivrednom poduzeću. Osnovne su naime sirovine, koje se prerađuju govedarstvom, tako voluminozne, da bi njihov transport, u slučaju kada bi se prerada organizirala van imanja, toliko poskupio proizvodnju, da bi ona u svakom slučaju bila visoko nerentabilna. Ti faktori diktiraju što je moguće tješnje prostorno podizanje ratarske i govedarske proizvodnje.

3) Pošto je govedarstvo integralni dio proizvodnje poljoprivrednog gospodarstva, naponi na njegovom podizanju moraju se vršiti u okviru napora za podizanje *proizvodnje gospodarstva kao cjeline*. Nije moguće izdvojiti govedarstvo i unaprediti njegovu proizvodnju, a sve ostale grane govedarstva ostaviti po obimu i načinu proizvodnje primitivnim i nerazvijenim. Takav tijesni funk-

cionalni odnos zahtijeva i kadrove, koji poznaju jednu i drugu stranu funkcije.

4) Prvi elemenat kojeg treba jasno definirati, da bi bili uspješni naponi, koji se moraju poduzeti za kvalitativno i kvantitativno podizanje govedarstva jeste: odrediti *proizvodni zadatak kojeg mora imati govedarstvo Hrvatske*. Na osnovu analize sadašnjih zahtjeva tržišta i njegovog perspektivnog razvoja smatramo, da je ograničena mogućnost plasiranja na tržište mlijeka i mliječnih proizvoda i to kako s obzirom na unutarnje, tako još i više na strano tržište. U drugu ruku postoje velike mogućnosti plasiranja na evropskom tržištu živih goveda za meso i goveđeg mesa, a na kojem su nam ozbiljni konkurenti samo vanevropske zemlje. Takovo stanje potražnje diktira organizaciju proizvodnje najvećim dijelom u *smislu proizvodnje mesa, a tek zatim mlijeka*. Samo u predjelima neposredne blizine gradova opravdano je ići na tipičnu mliječnu proizvodnju.

5) S obzirom na navedeni osnovni proizvodni cilj te na:

- a) fizičke uslove pojedinih dijelova naše republike,
- b) mogućnost osiguranja radne snage,
- c) transportne prilike,
- d) tehnološke procese proizvodnje koji su vezani uz tip biljne proizvodnje,

kao osnovne faktore regionalne specijalizacije, Plenum smatra da bi u pojedinim područjima Hrvatske trebalo ići na ovako specijaliziranu proizvodnju:

I. rejon. a) Istočno-slavonski podrejon. Osnovni pravac proizvodnje: intenzivan tov goveda zrnom i tov industrijskim otpacima. Proizvodnja mlijeka za regionalne potrebe i zadovoljavanje postojećih industrijskih pogona. *Tip goveda kombiniranih svojstava.*

b) Zapadno-slavonski podrejon. Osnovni pravac proizvodnje dvostruk. U ravničarskim predjelima intenzivnog uzgoja kukuruza i šećerne repe — pravac proizvodnje kao pod I. U brdovitim predjelima osnovni pravac proizvodnje uzgoj materijala koji će se tovit u ravničarskom dijelu i proizvodnje mlijeka. *Tip goveda kombiniranih svojstava.*

II. rejon. a) Bilogorsko-moslavački podravski i zagorsko-prigorski podrejon (bez okolice Zagreba). Osnovni pravac uzgoj goveda za remont za područja koja se ne će posvetiti uzgoju remonta. Pravac proizvodnje *uzgoj-mlijeko-meso*. *Tip goveda kombiniranih svojstava.*

b) Posavski podrejon. Melioracijom ovog područja stvoriti će se odlični uslovi za govedarstvo mliječnog tipa. To bi trebao biti u perspektivi mliječni bazen Hrvatske. Budući tip goveda *mliječnih svojstava*.

c) Pokupsko-kordunsko-banijski podrejon. Ravničarski dio ovog podrejona trebalo bi perspektivno uklopiti u Hrvatski mliječni bazen, a brežuljkasti dio: govedarstvo kao sporedna grana. Tip goveda u dijelu koji ulazi u mliječni bazen — mliječno govedo, na brežuljkastom podrejonu *govedo kombiniranih svojstava*.

III. Rejon. a) *Goransko-kordunski podrejon* je po karakteru govedarski sa ciljem proizvodnje mlijeka i podmlatka za rasplod i prodaju za tov u ravničarskim predjelima. *Tip goveda kombiniranih svojstava*.

b) Lički podrejon. S obzirom na fizičke uslove, ovaj bi podrejon trebao biti glavni proizvođač materijala za tov *bez tovljenja* uz minimalnu proizvodnju mlijeka. Organizaciju proizvodnje materijala za tov izvršiti putem maksimalnog opterećenja površine kravama, kojima bi se zimska ishrana osigurala u minimumu. *Tip goveda kombiniranih svojstava*.

IV. rejon. Dalmacija, Primorje, Istra. Fizički uslovi ograničavaju govedarstvo samo na kraška polja, koja su plodna i doline rijeka, pa nema uslova za jako širenje govedarstva. U uslovima plodnih polja i dolina — osnovni pravac proizvodnje mlijeko.

6) Unaprediti govedarsku proizvodnju neće biti moguće, ako se ne stvore realni odnosi cijena na tržištu između sirovina — u prvom redu kukuruza i govedarskih proizvoda. Plenum konstatira da se u posljednje vrijeme prišlo uspostavljanu realnih odnosa cijena, što će omogućiti brži uspon govedarske proizvodnje.

B) Biološko-tehnički problemi

Biološko-tehnički dio akcije oko unapređenja govedarske proizvodnje u Hrvatskoj mora u prvom redu obuhvatiti mjere za smanjenje njenih fiksnih troškova, a zatim mjere oko poboljšanja proizvodnih kapaciteta goveda. U području ovih mjera spada i rad sa kadrovima. U tom smislu plenum drži da je potrebno:

1) Smanjiti fiksne troškove, u prvom redu jeftinijom izgradnjom stočnih nastambi. Problem tipa govedarskih nastambi sada se često rješava samo sa stanovišta jednog jedinog elementa- strukture troškova, t. j. sa stanovišta smanjenja radne snage. Na osnovu provedene diskusije plenum upozorava, da je neispravno rješavati problem staja samo sa stanovišta radne snage, već da se mora rješavati sa gledišta proizvodnje kao cjeline. U našim je uslovima najveća stavka u strukturi troškova *hrana*, pa je potrebno u prvom redu voditi računa o njoj. U vezi s problemom staja konstatira se, da se u našim uslovima mora ići na visoku proizvodnju po kravi i da u tom pogledu ne možemo ići za nekim vanevropskim primjerima, koji uopće nisu karakteristični za nas. Naše stočne nastambe moraju biti jeftine, ali moraju osigurati: u prvom redu a) maksimalno iskorištavanje krme, zatim b) maksimalnu proizvodnju po kravi. c) maksimalnu zdravstvenu zaštitu i d) maksimalni radni efekat ljudi.

S obzirom na problem upotrebe radne snage u govedarskoj proizvodnji potrebno je podvući, da se njeno angažiranje mora rješavati sa stanovišta općeg rentabiliteta proizvodnje i naše društvene stvarnosti.

U vezi prednjega plenum još jednom podvlači, da je neophodno ići na jeftinije staje ali takvog tipa, koji će u potpunosti zadovoljiti navedenim uslovima. S obzirom na naše domaće i strano iskustvo gradnja staja za mliječne krave sa slobodnim držanjem mora se za sada provesti samo u eksperimentalne svrhe.

2) Drugi način smanjenja fiksnih troškova u govedarskoj proizvodnji jeste *smanjiti cijenu koštanja krave*. To smanjenje treba provesti direktno i indirektno.

Direktno smanjenje troškova uzgoja provesti će se:

a) pojeftinjenjem uzgoja teladi. U tom smislu treba napustiti klasičan skupi način uzgoja i prelaziti na uzgoj malim količinama mlijeka i držanjem teladi na slobodnom,

b) ranijim pripustom dobro uzgojene junice. Telenje junica treba biti oko 26 mjeseci njihove dobi, a kasnijim odgovarajućim zahvatom osigurati daljnji normalni razvoj istih.

U vezi s time potrebno je naročitu pažnju posvetiti junicama u dobi od 6 mjeseci i do prvog telenja.

Napred navedenim mjerama možemo smanjiti troškove uzgoja krava za cca 25%.

Indirektno smanjenje troškova osigurati uzgojem samo visokokvalitetnog proizvodnog materijala, koji će raspolagati visokim maksimalnim proizvodnim kapacitetima.

3) U vezi sa problemom fiksnih troškova, anuiteta za krave kao i plana govedarske proizvodnje u Hrvatskoj, plenum upozorava na problematičnost velikog importa istočno-frizijskih krava u sadašnjem momentu našeg razvoja.

Problem pasmine u Hrvatskoj mora se rješavati sa stanovišta tipa i uslova naše proizvodnje. Danas Hrvatska raspolaže odličnom pasminskom osnovom za ispravnu organizaciju zamišljene proizvodnje. Simentalac u Hrvatskoj ima vrlo dobra mliječna i mesna svojstva, a popravljanje njegovih nedostataka može se izvršiti jeftino i brzo u prvom redu dodavanjem krvi južno-njemačkog simentalca. Po tipu se naš simentalac mora sniziti na visinu od oko 130 cm i poboljšati mu zadnji dio — butove, kao i vime. Druga pasmina — značajna za naše uslove — jeste montafonac, pa mu je potrebno posvetiti punu pažnju.

5) U cilju povećanja brojnog stanja našeg govedarstva treba riješiti problem teladi i njihovog klanja. To je međutim ne samo tehnički, nego i ekonomski problem, pa ga je neophodno razraditi kako sa jednog, tako i sa drugog stanovišta.